

COMUNITATEA ROMÂNEASCĂ ȘI BISERICA GRECO-CATOLICĂ DIN MIERCUREA NIRAJULUI

RAMONA-CARMEN PĂCURAR

La sfârșitul anului 1924, filia Miercurea Nirajului, aflată sub administrația parohiei greco-catolice Sântandrei, este ridicată la rangul de parohie, în conformitate cu rezoluția consistoriului cu numărul 4895, din 18 octombrie 1924, la propunerea Ministerului Cultelor și Artelor.¹

Aflată la început sub administrația interimară a preotului paroh Ioan Boldur, începând cu data de 31 iulie 1926,² parohia Miercurea Nirajului va fi administrată de preotul paroh Ioan Oltean. Acesta va fi administrator interimar și pentru parohiile vacante: Bolintineni, Lăureni, Păsăreni și Șardul Nirajului, începând cu data de 5 iulie 1926.³

Parohia Miercurea Nirajului va cuprinde la început filiile Tâmpa și Surda-Dumitrești ce au aparținut de parohia Șardul Nirajului, împreună cu filiile Gălești și Sânvășii ce au aparținut, la rândul lor, de parohia Bolintineni.⁴

La 14 ianuarie 1927⁵, preotul Ioan Oltean, printr-o cerere adresată protopopiatului, solicită să se intervină pe lângă „Preaonoratul Ordinariat” ca să se afilieze la parohie filiile: Iobăgeni, Vărga și Mitrești aparținătoare de Sântandrei, motivând afilierea prin necesitatea întăririi tinerei parohii.

Înainte de anexarea acestor trei filii, numărul enoriașilor din parohie era:

Miercurea Nirajului	– 23 de familii	– 52 suflete
Gălești	– 4 familii	– 10 suflete
Sânvășii	– 3 familii	– 8 suflete
<u>Tâmpa</u>	<u>– 4 familii</u>	<u>– 17 suflete</u> ⁶
Total:	34 familii	– 87 suflete.

¹ ANDJ Mureș, fond *Parohia greco-catolică Miercurea-Nirajului*, dosar 13, f. 250 – Adresa din partea protopopiatului greco-catolic din Tîrgu-Mureș, semnată de protopopul Elie Câmpeanu, către preotul Ioan Boldur administratorul parohiei greco-catolice Sântandrei.

² *Ibidem*, dosar 16, f. 20.

³ *Ibidem*, dosar 26, f. 1, 3.

⁴ *Ibidem*, dosar 13, f. 220.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, dosar 16, f. 10.

La această cerere a preotului va răspunde la sfârșitul anului, în luna decembrie, protopopul Elie Câmpeanu printr-o adresă, aprobând afilierea.⁷

După anexare, tabloul enoriașilor apare astfel:

Miercurea Nirajului	– 125 suflete – 42 familii
Tâmpa	– 17 suflete – 4 familii
Gălești	– 10 suflete – 4 familii
Sânvăsii	– 8 suflete – 3 familii
Vărgata	– 3 suflete – 1 familie
Mitrești	– 4 suflete – 2 familii
Total:	308 suflete – 95 familii. ⁸

La cererea Ordinariatului Arhiepiscopesc, preotul Ioan Oltean va întocmi un tablou al parohiilor administrative, situația bisericii și a credincioșilor în anul 1928. Referitor la parohia Miercurea Nirajului se specifică faptul că „nu are biserică – fiind centru de plasă se cere imperios ridicarea unei biserici; după cerințele locale ar costa 2 000 000 lei”⁹. În ce privește situația credincioșilor, toate comunele de pe valea Nirajului gravitând în jurul acestui centru comercial și de plasă, se observă o creștere a numărului acestora.

Pe parcursul a zece ani preotul Ioan Oltean va administra interimar un număr de parohii vacante, numărul acestora începând să scadă treptat. Dintr-o adresă trimisă către notarul din Tâmpa, la 27 septembrie 1928, reiese că în acea perioadă preotul administra, pe lângă parohia Miercurea Nirajului, alte șapte parohii: Bolintineni, Iobăgeni, Lăureni, Maiad, Șard, Păsăreni și Sântandrei.¹⁰ În următorii trei ani: 1929, 1930 și 1931 va administra interimar parohiile: Bolintineni, Păsăreni, Sântandrei și Șardul Nirajului.¹¹ În 1933 și 1934 administrează interimar doar trei parohii: Lăureni, Sântandrei și Maiad,¹² pentru ca începând din 1935¹³ să administreze interimar doar două parohii: Lăureni și Sântandrei.

S-au mai găsit în cadrul fondului date pentru Șematismul Arhidiecezan din diferiți ani, mai exact pentru 1931 și din 1935 până în 1938, fiind vorba de o serie de statistici cu referire la numărul credincioșilor și la treceri de la o religie la alta. Toate aceste documente oferă date importante despre creșterea numărului credincioșilor ce trec de la religiile romano-catolică, reformată și unitariană la cea greco-catolică.

În însemnările din anul 1931 se specifică referitor la parohia Miercurea Nirajului următoarele: „parohie înființată în 1925; localul – o capelă particulară în

⁷ *Ibidem*, dosar 18, f. 217.

⁸ *Ibidem*, dosar 16, f. 18.

⁹ *Ibidem*, dosar 18, f. 11.

¹⁰ *Ibidem*, dosar 26, f. 4.

¹¹ *Ibidem*, dosar 26, f. 12, 15, 17.

¹² *Ibidem*, dosar 26, f. 20, 25.

¹³ *Ibidem*, dosar 26, f. 28.

edificiul preturii județului adaptată ca atare în 1927.¹⁴ Hramul – Adormirea Preacuratei Fecioare Maria. Fără casă parohială.” În localitate există o biserică reformată, o capelă romano-catolică, un oratoriu și o sinagogă.

Din statisticile păstrate în cadrul fondului vom prezenta câteva date referitoare la creșterea numărului convertiților. La începutul anului 1935 erau 117 bărbați și 98 femei, iar la sfârșitul anului erau 130 bărbați și 107 femei; s-au convertit de la religia romano-catolică 6 bărbați și o femeie, de la reformați un bărbat și o femeie și de la unitarieni o femeie.¹⁵ La sfârșitul anului 1936 erau 141 bărbați și 112 femei.¹⁶ Pentru acest an am găsit în ciornă și o repartizare a credincioșilor pe filii:¹⁷

Miercurea Nirajului	– 154
Bâra	–
Dumitrești	– 4
Gălești	– 14
Iobăgeni	– 41
Mitrești	– 6
Sânvăsii	– 16
Tâmpa	– 28
Surda	– 2
Vărgata	– 8

Total: 273 credincioși.

De asemenea, dacă în 1937 la sfârșitul de an erau 209 bărbați și 154 femei, la sfârșitul anului 1938 figurează 231 bărbați și 171 femei.¹⁸

S-a păstrat în cadrul fondului și matricola convertiților pe anii 1937-1940¹⁹. Convertirea la religia greco-catolică se face în detrimentul religiilor romano-catolică, unitariană și reformată. Apar și două convertiri de la religia ortodoxă. Cele mai multe convertiri se produc în 1937, când figurează 100 de persoane, în 1938 apar 27 de persoane, în 1939 se convertesc 6 persoane, iar în 1940 trec la religia greco-catolică 19 persoane.

Toate aceste date demonstrează o întărire a cultului greco-catolic în această zonă cu o puternică comunitate maghiară. Eforturile preotului Ioan Oltean de a strânge mica comunitate în jurul unei biserici par a fi încununată de succes. Inimosul preot, ajutat de enoriași, va duce o adevărată luptă cu autoritățile locale mai bine de 10 ani – din 1926 până în 1937 – până când va reuși să înalțe o

¹⁴ *Ibidem*, dosar 40, f. 2.

¹⁵ *Ibidem*, dosar 16, f. 30.

¹⁶ *Ibidem*, dosar 16, f. 32.

¹⁷ *Ibidem*, dosar 16, f. 33.

¹⁸ *Ibidem*, dosar 16, f. 55,38.

¹⁹ *Ibidem*, dosar 7

biserică, un locaș de rugăciune pentru credincioșii săi și totodată loc de întâlnire pentru membrii comunității.

După cum am arătat, în momentul ridicării la rangul de parohie, în Miercurea Nirajului nu exista decât o capelă în edificiul preturii. Spațiul a fost oferit parohiei greco-catolice printr-o decizie dată la 16 septembrie 1926 de către Prefectura județului Mureș, semnat de prefectul Florea Bogdan.²⁰

La 30 septembrie 1926, preotul Ioan Oltean în numele credincioșilor, mulțumește prefecturii pentru că a „binevoit a ne ceda în mod gratuit un local din edificiul Preturei din localitate ca local de închinare pe seama bisericii greco-catolice române Miercurea Nirajului.”²¹ La scurt timp, în luna octombrie se primește din partea prefectului un ajutor de 5 000 lei.²²

Studiind procesele verbale ale ședințelor curatorului și ale adunărilor generale ale credincioșilor, se observă dorința comunității românești și eforturile acesteia pentru a-și înălța un locaș de închinăciune. Primele eforturi se îndreaptă spre amenajarea și adaptarea capelei. La numirea sa, preotul Ioan Oltean primește ca dar, din partea arhiepiscopului și mitropolitului Vasile Suciu, câteva vase sacre ce vor forma proprietatea parohiei.²³ La 25 noiembrie 1926 se acceptă două oferte venite din partea lui Izidor Kohn, una pentru pictarea altarului și a doua pentru pictarea sălilor „în mod artistic” și o frescă cu tema „Ecce homo”, specificându-se: „Curatorul având în vedere că localitatea este un centru de plasă înconjurată de masse (sic!) minoritare, deci la amenajarea unei capele românești nu putem fi prea cruțători pentru a rezulta din aceasta un lucru vrednic pentru o capelă românească în acest centru, cu toate cruțările pe cari ar trebui să le facem...”²⁴ Se vor face colecte în bani prin organizarea de serate dansante în localul „Casina” din Miercurea Nirajului.²⁵

Pe parcursul a trei ani – 1926-1929 – se vor desfășura o serie de activități: zugrăvirea capelei, dotarea cu bănci, cu covoare, se vor comanda la Budapesta vitralii pentru suma de 720 000 florini ungurești.²⁶

Fiind o comunitate mică și eforturile financiare fiind mari, credincioșii neputând susține toate cheltuielile, prin intermediul parohului se vor trimite cereri de ajutorare către diferite instituții de pe raza județului Mureș.

Spre exemplu în urma cererii din 17 ianuarie 1927, filiala din Tîrgu-Mureș a băncii „Albina” trimite la 15 februarie suma de 500 de lei ca ajutor pentru capelă.²⁷ La 12 mai 1927, în cererea de ajutorare adresată prefectului județului

²⁰ *Ibidem*, dosar 15, f. 3.

²¹ *Ibidem*, dosar 15, f. 8.

²² *Ibidem*, dosar 15, f. 9.

²³ *Ibidem*, dosar 18, f. 8.

²⁴ *Ibidem*, dosar 4, f. 2.

²⁵ *Ibidem*, dosar 4, f. 5.

²⁶ *Ibidem*, dosar 4, f. 6, 7.

²⁷ *Ibidem*, dosar 15, f. 11.

Mureș, preotul scria: „După ce, o capelă este reclamată imperios de interese superioare românești în aceste ținuturi deznaționalizate, avem ferma convingere că precum în trecut Prefectura județeană ne-a sprijinit, nici de data aceasta nu vom fi refuzați.”²⁸ O altă cerere va fi adresată consiliului comunal la 12 noiembrie 1927: „În baza dreptului cu ordinul onoratului Minister de interne, Direcțiunea comunală, din 10 august 1926, ca urmare a cercularii aceluiași cu Nr. 22840/’24, prin prezenta am onoare a vă ruga a trece în bugetul comunei pe anul 1928, a subvenției de 30 000 lei pentru cultul greco-catolic din localitate.

Știe Onoratul Consiliu Comunal, că cu eforturile cele mai mari, nici în cursul anului curent n-am putut pregăti și adapta capela noastră în așa chip ca să se poată da destinației sale. Necesitatea ei o reclamă însă împrejurările deosebite. Parohia n-are nimic. În consecință Onoratul Consiliu luând în apreciere situația precară a capelei noastre să fie îndemnat a ne satisface această cerere, iar nu Ordinul Onoratului Minister de Interne citat.”²⁹

La 3 februarie 1928, Ioan Bozdog președintele „ASTRA” – Despărțământul Mureș, donează 5 000 lei ca ajutor.³⁰ Ca răspuns la acest gest, preotul Ioan Oltean trimite o scrisoare de mulțumire: „Este pentru noi un nou imbold pentru muncă dezinteresată în vastul câmp de activitate pentru binele țării și a neamului. Prin acest gest „ASTRA” din Tg-Mureș înțelege să continue măreața operă națională pentru care a fost fondată, ajută acolo unde elementul românesc este mai oropsit.

Atunci când pare că lumea și-a uitat de datorie pe care o are față cu românii de pe Valea Nirajului „ASTRA” e singura care mai veghează. Generația viitoare va preamări memoria celor cari în timpul refacerii – când nu-i prea târziu – și-au făcut datoria.”³¹

Prin intermediul aceluiași, dr. Ioan Bozdog, aflat în postura de deputat se va trimite către Ministerul Cultelor și Artelor o cerere datată 8 ianuarie 1929.³² „Intelectualii și băștinașii români din centrul de plasă Miercurea Nirajului animați de gândul de a-și servi neamul în aceste ținuturi cu masse compacte ungurești, încă din anul 1926, au început să-și aranjeze o mică capelă românească. Cum sunt puțini la număr și săraci, nici până azi nu și-au putut realiza visul. E o rușine ca în plină Românie Mare funcționarii n-au unde să asculte în românește Te Demu-rile naționale.

Pentru a ne putea termina Capela și ne face datorința de români, cu toată încrederea ne rugăm Domnule Ministru, să binevoiiți a ne acorda un ajutor.”³³ La

²⁸ *Ibidem*, dosar 15, f. 12.

²⁹ *Ibidem*, dosar 15, f. 15.

³⁰ *Ibidem*, dosar 15, f. 16.

³¹ *Ibidem*, dosar 15, f. 16 v.

³² *Ibidem*, dosar 15, f. 23.

³³ *Ibidem*.

această cerere se răspunde la 4 martie 1929 ministrul acordînd suma de 15 000 lei pentru construirea capelei, sumă ce va fi achitată oficial la 15 martie 1929.³⁴

După toate aceste eforturi, la 15 septembrie 1929 va avea loc binecuvîntarea capelei, printre invitați numărându-se și delegatul Mitropolitului de la Blaj și prefectul județului Mureș, Florea Bogdan. În invitația adresată către acesta se specifică faptul că ar fi o mare onoare ca domnul prefect să participe „la acest mare act istoric și național – deschiderea primei biserici românești în acest centru minoritar.”³⁵ Binecuvîntarea capelei se va face de către Elie Câmpeanu. Într-o scrisoare adresată preotului Ioan Oltean, protopopul îl roagă să pregătească pentru acest eveniment, la sfînta liturghie, o predică în limba maghiară, urmînd ca dînsul să predice „în limba oficială a bisericii noastre române”.³⁶

După sfințirea capelei va urma o serbare în cadrul căreia se va prezenta piesa de teatru „Năpasta” de I. L. Caragiale și va cânta fanfara și orchestra Regimentului 38 Infanterie din Tîrgu-Mureș, urmînd ca, în cursul serii, să se organizeze o serată dansantă în localul „Casina”.³⁷

Paralel cu aceste eforturi pentru organizarea capelei, dintr-un raport către Oficiul Protopopesc Tîrgu-Mureș reiese că încă din anul 1927 se adresează cereri către Comisia de Ocol pentru Reformă Agrară în scopul obținerii unui teren pe care să se construiască o biserică greco-catolică, dar că această comisie în ședința din 7 iunie 1927 „a scutit de sub expropriere terenul cerut”.³⁸

Acțiunea de obținere a unui teren pentru construirea unei biserici apare accentuată începînd cu anul 1929. Cererile înaintate consiliului comunal rămân fără răspuns sau răspunsul este negativ. La 24 iunie 1929, preotul Ioan Oltean trimite un apel către Prefectura județului Mureș în care expune faptele: „Onoratul Consiliu Comunal – recte consilierii unguri – în ședința din 17 iunie ne-a respins această modestă cerere pe simplul, dar nemărturisitul motiv, de-a nu vedea biserică românească în mijlocul comunei și în loc potrivit unui cult național în țara lui și prin aceasta a zădărnicii (sic!) dezvoltarea parohiei.”³⁹ Cererea este motivată cu numărul în creștere al enoriașilor români din comună și satele vecine, obligativitatea comunei de a ajuta „o altă corporație morală și moralizatoare”, cu faptul că fiind un centru de plasă, comuna nu ar avea nimic de pierdut din punct de vedere material, ci din contră, ar câștiga, „ar căpăta un frumos aspect prin edificarea unei biserici în piață”.

Preotul specifică în continuare faptul că „hotărârea consiliului nu pornește din motive de-a apăra strict interesul comunei, ci din ură și dispreț pentru tot ce este românesc”. În finalul apelului preotul scrie: „Pentru cultele românești s-au

³⁴ *Ibidem*, dosar 15, f. 24.

³⁵ *Ibidem*, dosar 31, f. 31.

³⁶ *Ibidem*, dosar 15, f. 25.

³⁷ *Ibidem*, dosar 31, f. 33.

³⁸ *Ibidem*, dosar 21, f. 5.

³⁹ *Ibidem*, dosar 21, f. 8.

făcut diferite favoruri în orașe și centre, și deși Miercurea Nirajului nu-i oraș totuși e un centru care moralmente e obligat să facă un mic favor – căci cine ar putea spune datorită cărui fapt este o biserică pompoasă reformată în cel mai frumos loc al comunei cu diferite intravilane? – Și aceasta aici unde comunele din jur au fost și mai sunt și azi românești. Deci simțul de dreptate pretinde ca cel puțin pe căi drepte, azi să se refacă nedreptățile din trecut”.

Delegația permanentă din cadrul Prefecturii județului Mureș, luând în dezbateră acest apel al parohienilor din Miercurea Nirajului contra hotărârii comunei prin care s-a refuzat vinderea unui teren pentru biserica greco-catolică. analizând motivele – greutățile financiare cu care se confruntă comuna – aprobă hotărârea consiliului comunei Miercurea Nirajului.⁴⁰

Fricțiunile între primărie și parohie continuă însă, astfel încât la 15 aprilie 1930 Comitetul local de revizuire Cluj, secția I, supune discuției apelul primăriei Miercurea Nirajului – de această dată – contra deciziei Delegației Permanente a Prefecturii Mureș. Se arată că biserica greco-catolică a cerut un teren de 300 stânjeni pătrați. Consiliul respinge cererea la 17 noiembrie 1929, cu majoritate de voturi, neadmițând nici un favor, decât cel de a lua parte la o licitație ce se va ține în viitor. Despre această licitație se discutasă, încă de la 4 iulie 1929, în ședința consiliului comunal convocată fără înscrierea obiectivului, aceasta hotărând că, după licitația terenului, consiliul își rezervă dreptul să decidă dacă acceptă sau nu prețul fără ca ofertanții să poată contesta această decizie.

Contra acestei hotărâri credincioșii fac apel către Prefectura județului Mureș. Delegația Permanentă a județului respinge apelul bisericii greco-catolice pe motiv că localitatea are datorii și că prin această licitație o parte din acestea vor putea fi achitate.

La 3 septembrie 1929 comuna a ținut licitația la care s-au înaintat trei oferte; s-a acceptat oferta lui Ancsel Anton și Kohn Simion cu 380 000 lei; cu aceștia, la 10 septembrie, s-a și încheiat contract.

La 23 septembrie 1929 delegația permanentă, urmărind evenimentele, revine asupra deciziei inițiale și anulează licitația și hotărârea pe motiv că „datoriile comunei s-au făcut cu industrii comerciale”. Contra acestei hotărâri, primăria a înaintat apel către Comitetul Local de Revizuire Cluj; apelul este considerat neîntemeiat și respins pe motivele:

- vânzările de imobile din domeniul comunelor nu pot fi votate decât după două citiri la interval de 10 zile și după ce au fost prevăzute în ordinea de zi și afișată cu 10 zile înainte de întrunirea consiliului;
- vânzarea a fost prevăzută în ordinea de zi și afișată numai la 31 august 1929, dar a fost dezbătută de consiliu la 4 iulie – cu aproape două luni înainte – și la 3 septembrie 1929 fără respectarea dispoziției.

⁴⁰ *Ibidem*, dosar 21, f. 9

Astfel, se consideră hotărârile consiliului nule de drept, având în vedere că Delegația Permanentă a județului Mureș a procedat corect la anularea deciziilor.⁴¹

Până în anul 1933 nu mai apare nimic nou cu privire la problemele legate de încercările pline de zel ale parohiei greco-catolice de a obține teren pentru construcția bisericii, poate și din dorința ambelor părți ca acest conflict să nu ia amploare.

La 6 octombrie 1933, parohia greco-catolică înaintează o nouă cerere pentru loc de biserică din proprietatea comunei specificând și terenul „intravilanul <Midauer> în ½ partea ce cade spre piață.”⁴² Urmarea acestei cereri și modul în care s-a răspuns apar specificate în ședința curatorului din 17 octombrie 1933. Parohia primește o ofertă din partea consiliului, „19 m. lățime spre piață colțul drumului spre abator al intravilanului <Midauer> și circa 80 m. în adâncime”, dar această ofertă a fost retrasă a doua zi. S-a propus un teren mai mic, dar nici în acest caz consiliul nu a întrunit păreri unanime.⁴³

Curatoriul, în urma acestor fapte văzând că „Onoratul Consiliu Comunal nu are intențiuni serioase pentru a dona bisericii nimic”, decide în unanimitate să se facă o nouă adresă consiliului în care să se mențină prima cerere, iar după comunicarea hotărârii, curatorului să se întrunească într-o nouă ședință „examinând cauza din nou, când va hotărî despre procedeu ce va fi de urmat pentru ca biserica să-și primească teren de construcție.”⁴⁴

După cum se observă, membrii curatorului sunt ferm convinși că nici această nouă cerere nu va fi rezolvată pozitiv.

La 23 octombrie 1933, Consiliul comunal se întrunește într-o ședință în cadrul căreia se discută două probleme:

- cererea bisericii greco-catolice pentru loc de biserică;
- cererea bisericii reformate pentru casă culturală.

Biserica greco-catolică solicită imobilul „Midauer”, iar biserica reformată parcul din piața comunei.

Se prezintă un proces-verbal cu numărul XX/1933 din 11 noiembrie 1933 prin care delegația consiliului, cu deciziile nr. 71/1933 și 72/1933, a dispus conexasia cererilor înaintate de oficiile parohiale greco-catolică și reformată din localitate. Notarul atrage atenția că această conexiune nu este conformă legii și instrucțiunilor, pentru că sunt două cereri distincte emise de două autorități diferite și cu obiective diferite, propunând consiliului să dezbată cererile separat.

Consilierul dr. Ludovic Csinady propune să se mențină conexiunea pe motivul că locuitorii comunei Miercurea Nirajului sunt în proporție de 90 % de religie reformată și în cazul în care consiliul ar aduce câte o hotărâre separată

⁴¹ *Ibidem*, dosar 21, f. 11-12.

⁴² *Ibidem*, dosar 4, f. 15.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*.

fiecărei cereri, în eventualitatea unui apel, „comuna s-ar expune ca cererea bisericii greco-catolice să fie aprobată, iar a celei reformate respinsă”.⁴⁵

Primarul comunei cere suspendarea ședinței pentru 10 minute pentru o consfătuire a consilierilor. La reluarea ședinței dr. Ludovic Csinady propune să se respingă ambele cereri, în forma în care sunt, propunere la care se asociază consilierii: Alexă Kovács, Ioan Dávid, Carol Magyari, Francisc György și Zoltán Imreh.

Consilierul Khon Acatiu propune să se cedeze bisericii greco-catolice imobilul „Midauer” cu lățime de front 18 m. și adâncime 50 m. și pentru biserica reformată imobilul „Markovits” cu lățime de front de 14 m. și adâncime 50 m.

Consilierul dr. Suci Avram propune ca cererile să fie aprobate.

În cele din urmă, consiliul comunal cu majoritate de voturi propune respingerea cererilor, comuna luându-și și obligația ca atunci când bisericile vor dispune de mijloace materiale și construcțiile vor fi de actualitate să se pună la dispoziție terenuri corespunzătoare.⁴⁶ În urma acestei hotărâri – așteptând potolirea spiritelor încinse ale comunității maghiare – parohia greco-catolică și membrii curatoratului hotărăsc să întrerupă pentru un timp conflictele cu primăria.

La 23 mai 1934 în procesul-verbal al consistoriului (curatoriului) se specifică faptul că s-a înaintat o nouă cerere către primărie, iar în cazul în care nici această cerere nu este aprobată să se ceară prin intermediul judecătoriei exproprierea unui teren pentru biserică.⁴⁷

Într-un raport către Ordinariatul Arhiepiscopesc Blaj, datat 1 august 1934, preotul Ioan Oltean scria: „Zadarnic am încercat să obținem dela(sic!) comuna politică un loc, căci repetatele noastre cereri s-au izbit de refuzul ungarilor...”⁴⁸

Și totuși eforturile continuă, cu aceeași încăpățănare, pentru că la 4 octombrie 1934 se înaintează o nouă cerere către consiliul comunal în care se solicită un teren – „în locul unde este crâșma” – și 50 000 lei.⁴⁹

Cu o zi înainte, în 3 octombrie, într-o ședință a curatorului s-a supus discuției problema terenului necesar pentru construcție. Se arată că: „o parte a membrilor consiliului comunal ar fi aplicați a ne dona intravilanul proprietatea comunei – unde era crâșma comunală și prin aceasta biserica ar câștiga un teren gratuit”. Se propune să se facă cererea mai sus menționată, cei 50 000 lei urmând a fi folosiți pentru cumpărarea unui teren lângă terenul primit donație, astfel „s-ar soluționa chestiunea locului pentru edificarea bisericii și concomitent s-ar restabili și pacea cu conlocuitorii minoritari”.⁵⁰

⁴⁵ *Ibidem*, dosar 21, f. 21.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*, dosar 4, f. 17.

⁴⁸ *Ibidem*, dosar 21, f. 23.

⁴⁹ *Ibidem*, dosar 21, f. 25.

⁵⁰ *Ibidem*, dosar 4, f. 18 v-19.

La 28 decembrie 1934, în raportul către consistoriul Protopopiatului Greco-catolic Tîrgu-Mureș⁵¹, preotul Ioan Oltean scria: „Acum când Miercurea Nirajului își are terenul ei de construcție pe cale de donație mă dispensez să fac raport amănunțit ordinului consistorial nr. 5 590 / 1934 din 9 octombrie 1934. Rezum doar:

În 1926 când am venit eu aici și când de altcum s-a ridicat filia la rangul de parohie – era trecut sezonul expropriierilor și împrumuturilor – de am cerut noi exproprieri. Terenul cerut expropriat a ajuns cu apel la cel mai înalt for unde am pierdut, evident a reclamat timp, n-am desperat nici atunci și pe toate drumurile și ocaziunile pretindeam loc de biserică și deodată presionam și consiliul comunal.

Ultima intervenție ce am făcut încă n-a avut alt scop. Pentru a putea exercita presiune asupra consiliului comunal lăsam să se divulge intenția noastră. că vom expropria o parte din piață.

Iată că a prins manevra noastră și deci nizuința noastră e încununată de succes.”

Răspunsul la acest raport vine din partea protopopului Elie Câmpeanu la 19 mai 1935. Acesta mulțumește preotului pentru lupta susținută dusă cu autoritățile locale și îl autorizează să aducă mulțumiri consiliului comunal pentru donația de ½ jugăr de pământ și 50 000 lei pentru biserica din Miercurea Nirajului.⁵²

Din acest moment lucrurile evoluează într-un mod pașnic. În 1936 se reușește cumpărarea unui intravilan despre care preotul Ioan Oltean, în raportul său către Oficiul Protopopesc Tîrgu-Mureș, scria: „Raportez că am cumpărat acest intravilan fiindcă se află în mijlocul comunei lângă șoseaua națională și vis-a-vis cu edificiul pompos al Școlii de stat. Biserica noastră se află ascunsă într-o stradă laterală, și cum comuna e mixtă cu unguri și biserica lor e la drumul mare, e timpul, ca atunci când va fi să se edifice o nouă biserică – ceace (sic!) nu poate întârzia prea mult – să fie edificată la drumul mare, și să nu stea și pe viitor ascunsă. Destul a fost!”⁵³

Anul 1937 aduce în discuția curatorului edificarea noii biserici; se hotărăște alegerea unui plan potrivit comunei și comandarea lui.⁵⁴

La 28 mai 1937 în săptămânalul *Renașterea* apare un articol cu referire la sfințirea locului: „Însemnătatea bisericilor ridicate în aceste ținuturi se va vedea abia mai târziu. Dovada o face biserica soră unită, căreia i-a succes să readucă la români în anul curent peste trei sute de familii complet pierdute pentru neamul nostru în satele din împrejurime, și pentru cari s-a făcut multă vâlvă în ziare.”⁵⁵

⁵¹ *Ibidem*, dosar 21, f. 28.

⁵² *Ibidem*, dosar 21, f. 31.

⁵³ *Ibidem*, dosar 21, f. 36.

⁵⁴ *Ibidem*, dosar 4, f. 28 verso.

⁵⁵ *Renașterea – Organ național bisericesc săptămânal*, nr. 21 din 23 mai 1937, Cluj-Napoca.

Din păcate la timpul respectiv lipsa fondurilor și greutățile financiare nu au permis începerea lucrărilor la construcție. Dacă ar fi existat mai multă înțelegere, în acești 10 ani, din partea primăriei și din partea comunității maghiare, acest proiect s-ar fi materializat.

Izbucnirea celui de-al doilea război mondial, dictatul de la Viena, au făcut ca frumoasele vise ale preotului Ioan Oltean și ale comunității românești din Miercurea Nirajului să se spulbere.

La 14 ianuarie 1946, într-un raport confidențial către prefectul județului Mureș, viceprotopopul Ioan Boldur, paroh în Miercurea Nirajului începând cu luna noiembrie 1945 scria: ”Domnule prefect, fostul preot a revenit după retrocedarea definitivă a Ardealului de Nord, dar văzând atmosfera a renunțat la parohie.”⁵⁶

ABSTRACT

THE ROMANIAN COMMUNITY AND THE GRECO-CATHOLIC CHURCH FROM MIERCUREA NIRAJULUI

The Greco-catholic parish from Miercurea Nirajului was created in 1924. The rector and the congregation wanted to build a church for the Romanian community. Ioan Oltean, as a very good spiritual leader, made a large propaganda for this dream. He had to make a lot of efforts, because the members of the local administration were majority Hungarian. The first problem was to obtain a land in Miercurea Nirajului for the built. The rector remits at the local administration petitions to sustain the necessity of this church for his congregation. In the first place, the members of the local administration don't accept the petitions. After longer debated, in 1934, the Romanian community obtained the land, namely "Midaner". The paper presents also the evolution of the Greco-catholic congregation from Miercurea Nirajului between 1924 and 1940.

⁵⁶ *Ibidem*, dosar 26, f. 116.